Már *Foerster* is idéz egy bécsi szerzőt, aki szerint az "ifjak köztársasága"-szerű játékok a pedagógusokat is megtanítják a közéleti viselkedésformákra, s ezáltal nyilvánvalóan a demokrácia fejlődését segítik. Ezt a figyelmeztetést a kései magyar tanügyér utódok is megszívlelték, akik a "népköztársaság" nagyobb dicsőségére, tűzzel-vassal irtottak mindenféle játékos elemet az oktatásból és az államosított, egységesített gyermekmozgalomból. A lanyhuló diktatúra éveiben szivárogtak vissza a közéleti-demokratikus szerepjátékok a nevelésbe az olvasótáborokon és bizonyos "formabontó" úttörő szaktáborokon (művészetieken, népművészetieken, anyanyelvieken) keresztül. *Falvak, városok, városállamok* "polgáraiként" ismerkedhetett évente néhány száz gyerek a demokrácia játékszabályaival. Annyira azonban még a 80-as évtized derekán sem volt lanyha a diktatúra, hogy e táborok működését ne gáncsolta volna. Létüket nem csak az anyagi bizonytalanság fenyegette évről-évre.

Vajon ki tudná ma fölmérni, milyen játéklehetőséget kínál a kísérletező pedagógiának napjaink *véresen komoly* demokráciája? A megoldandó feladatok egyre sokasodnak a társadalom nagyarányú polarizálódásával. Nem kell-e szembenézzünk egy-két éven belül olyan szocio-kulturális problématömeggel, mint századunk elején az amerikai külváros lelkészének? Nem válik-e már ma is kezelhetetlenné iskolaköteles népességünk jelentékeny hányada? Nem rombol-e többet a gyermekvédelem, mint amennyit épít a gondjaira bízott gyerekek személyiségén? Nem lehetne-e a sok helyen a legnagyobb jóindulattal is legföljebb *katonásnak* nevezhető közösségirányítási formákat *civilebbé*, a polgári élethez hasonlóbbá tenni? A kérdés a félelmetes mértékben növekvő létszámú iskolai tanulócsoportokkal kapcsolatban is föltehető. Az alternatív iskolatípusokban sokféle emberléptékű-gyerekléptékű módszer bevált már. Nem össztársadalmi - szebb szóval: nemzeti - érdek-e, hogy egy-egy teljes nemzedék - ha anyagilag ez lehetetlen is - szellemiekben legalább azonos színvonalú nevelést kapjon?

Jöjjenek hát a Flanagan-ek! Ha felbukkannak, ismerjük föl - s erőnk szerint segítsük őket.

TRENCSÉNYI IMRE

Elektronikus levelezés

Hozzászólás Horváth Attila cikkéhez

Az Iskolakultúra 1991/5. *számában Horváth Attila tollából megjelent egy igen figyelemre méltó cikk, az elektronikus kommunikáció és az oktatás kapcsolatáról, illetve lehetőségeiről.* (Az 1991/10. számban Lovrity Ernő cikke hasonló témájú, a szerk.) *Az írás figyelemfelhívó, propagáló hátterével csak egyetérteni tudok, azonban szükségesnek tartok néhány olyan kiegészítést, amely az elérhetőség, a bevezethetőség, a használhatóság misztikus ködét kissé feloszlatja.*

Az információtömegek áramlásának felgyorsulása, a tudomány fejlődésének üteme lassan minden gyakorló pedagógust folytonos önképzésre, utántanulásra késztet. Egyre több gyakorló oktató találja szembe magát - örvendetesen szaporodó létszámú - "komputer-zsenipalántával" (kzsp.), akik néhány jól irányzott "mnemonikkal" pillanatok alatt leterítik az eleddig félnapos nyugalmat biztosító, gondolkodtató feladatainkat. Ez jó! De, hogy azok is maradjunk, akiknek gondoltuk magunkat - a *tanár úr/nő*, aki "mindig, mindenben, mindenhol tudja, mit, hogyan, mikor kell csinálni", aki a sok-sok tudásvágytól hajtott, nyitott értelmet tartalommal, összefüggésekkel tölti meg -, még

az ügyeletes kzsp-nél is jobban informáltnak kell lennie. Erre a naprakész informáltság megszerzésére tesz javaslatot *Horváth Attila*, a hazai *E-levelezés* megvalósításával. (E-levelezés: elektronikus levelezés computerrel, 'e-mail'.)

Az említett cikkben szereplő globális programok hatására, szerepére nem kívánok kitérni, csupán az elektronikus adatcsere fejezethez fűzöm hozzá a következőket.

Magyarországon az e-mail lehetőségével először a SZTAKI-ban kezdtek el foglalkozni, ahol is *dr. Bakonyi Péter* vezetése mellett világbanki pályázaton elnyert támogatással az IIFP (Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program) keretén belül kiépítették a valóban első, csomagkapcsolt elektronikus levelező hálózatot. A programba oktatási-tudományos kutató intézmények, könyvtárak kapcsolódtak be, adatbázisok létesültek, és ma már ott tartunk, hogy listserverek, önállósuló regionális központok tartják nyilván a honi adatbázisokat. Például a *JATE (József Attila Tudományegyetem)* könyvtára mint elérhető adatbázis is működik, ahol dr. Kokas Károly vezetésével nyugat-európai szintű elektronikus nyilvántartást működtetnek. A program támogatásában résztvevő intézmények, cégek nevét az IIF Híradóból bárki megkeresheti, itt nem indokolt felsorolásuk. Csupán pontosítás kedvéért, meg kell jegyezzem, hogy az első, egyben referenciamunkahely, középfokú oktatási intézményben, a szegedi *Deák Ferenc Gimnáziumban* létesült, ahol az újító szellem iránt fogékony igazgató biztosította egy munkahely működésének minden feltételét. A telepítést *Farkas József* (a cikk szerzője) valósította meg, azzal a szándékkal, hogy a gimnázium egy olyan adatbázis kezelőjévé növi ki magát, amely a középfokú oktatási intézmények oktatóprogramjait bocsájtja az érdeklődők rendelkezésére, saját gárdájával bővíti, fejleszti az adatbankot, egyben segítséget nyújt az új csatlakozóknak, tájékoztatást ad az érdeklődőknek. A végpont 1989 novembere óta üzemel, s hogy most hol tartanak, arról szívesen ad tájékoztatást *dr. Kovács László* igazgató, a h785 e-mail hívószámon az ELLA elektronikus levelező hálózaton, és természetesen más módon is.

Az ELLA mellett - pillanatnyilag nem tudom megítélni, helyesen-e -, több vonalon is fut hálózatfejlesztés. A HUNINET, az EARN VAX, PC-terminálos felhasználók hálózati kapcsolatát - akár online is - biztosítja, létezik az ELF (Elektronikus Levelezők Faliújsága), a PETRA file-transfer lehetőséggel, és a szegedi regionális alközpont 1992 elejére tervezi az Elektronikus bulletin Board beindítását, ami már kizárólag üzleti alapú, telefonon hívható "reklám pad" lesz. Minden felhasználó (pillanatnyilag 4000-nél valamivel több), a világ bármely hálózati végpontjával kommunikálhat, és sokan használjuk már neves könyvtárak adatbázisait, listserverekre vagyunk feliratkozva, s állítom, hogy végre eljutottunk a bőség zavarához, mert annyi a naprakész információ, hogy felvételéhez sem elegendő a nap 24 órája. *Ezt ki kell használni minden szinten és ezt kell kínálni a jövő nemzedékének, gyerkeinek, akiknek csak az a dolguk, hogy szívják magukba a tudást, keressék az információt, kutassák az általunk még be sem látható utakat, hogy amit mi már nem tudunk megtenni, ők a vállukra vehessék.*

A közoktatásban megjelenő e-mail nem csak lehetőség de óriási felelősség is. Hozzá nem értő kezelő a fennálló fejlődési irányzatokat kihasználatlanul hagyhatja, a rugalmas iskolavezetésben akadályozhatja a nyitott igazgatót is. Valóban szükségesnek látszik egy koordináló központ, aminek feladata lenne, hogy a karbantartáson, a kezelési tanácsadásokon túl folyamatos kapcsolatot tartson a felsőbb hatóságokkal, pályázatokat, alapítványokat, fejlesztési lehetőségeket kutasson fel, azokat terjessze, ismertesse a hálózat tagjaival, továbbá olyan külföldi kapcsolatokat építsen ki, amivel a hazai középfokú oktatás fejlődése elősegíthető. Egy ilyen alapokon működő központ - amely lehet az ország bármely pontján - létrehozását minden eszközzel támogatni kell, melyhez ezúton ajánlom fel a magam, és néhány munkatársam hálózati és PC ismereteit.

FARKAS JÓZSEF